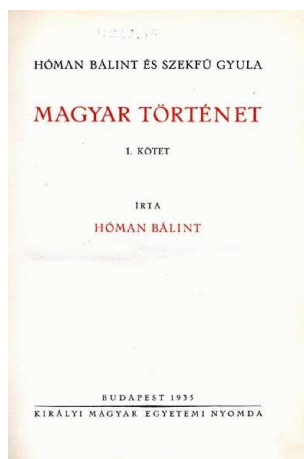

Hóman Bálint (1885–1951)

Történész, egyetemi tanár, az MTA tagja, kultúrpolitikus. Budapesten született. Nagyapja gazdatiszt volt. Apja, Hóman Ottó, a klasszika filológia egyetemi tanára. Anyja a századelőn nagy hatalmú Darányi Ignác földművelésügyi miniszter unokahúga volt. A fiú középiskolai és egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Hivatali pályáját már közben elkezdte az Egyetemi Könyvtárban, ahol 1915-ben igazgató lett. A pesti fiatal értelmiségi társaság közkedvelt alakja lett: éppúgy megfordult a baloldali polgári gondolkodású családok, a későbbi forradalmárok (Czóbel, Pogány) zsúrjain, mint a vidéki középosztályból, elszegényedett dzsentrri sorból kikerülő konzervatív fiatal kollégák többnapos falusi dárídóin. Legjobb barátja a liberális irodalomtörténész Benedek Marcell és a Bécsben élő történész, Szekfű Gyula volt. Politizálni ő is, mint sok más kortársa, a forradalmak idején kezdett: részt vett a könyvtári politikai szervezkedésekben; írt is egy kis brosúrát az 1918. októberi forradalom történetéről. A forradalmak bukása után gyorsan ívelt felfelé adminisztratív és szakmai karrierje. 1922-ben átvette a Széchényi Könyvtár vezetését. 1923-ban a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója lett, 1925-től 1931-ig a budapesti egyetemen a középkori magyar történelem rendes tanára volt. A középkori gazdaságtörténet specialistája. Az Árpád-kori városokról, majd a középkori magyar pénztörténetről írott nagyobb munkái, és sok kisebb dolgozata fiatalon tekintélyt biztosít számára a tudományos világban. Munkáiban kezdetben a pozitivizmus, majd a szellemtörténet szemléletét és módszerét követte. 1927-ben a megalakuló Magyar Szemle Társaság Szekfűvel együtt legaktívabb tagja volt. Ő és Szekfű írták meg a máig legélvezetesebb formában elkészített magyar történeti szintézist, a hétkötetes "Magyar történet"-et, mely 1929 és 1933 között jelent meg, hogy aztán több új kiadás kövesse. A Magyar Tudományos Akadémiának 1918-ban a levelező, majd 1929-ben rendes tagja lett. 1932-től 1938-ig a Gömbös- és Darányi-kormányban, majd 1939-től 1942-ig a Teleki-, Bárdossy- és Kállay-kormányban volt vallás-és közoktatásügyi miniszter. 1938 januárjától a Nemzeti Egység Pártja pártvezérhelyettese volt, annak Magyar Élet Pártjává alakulásáig. Mint kultúrpolitikus az 1930-as évek elejétől mind inkább a németbarát orientációt képviselte. Hevesen ellenezte az 1943-as béketárgyalásokat a nyugati szövetségesekkel. Bár a német megszállás mérhetetlen csalódást okozott számára, de a törvényhozás munkájában nemcsak 1944. márciusa, de az októberi nyilas hatalomátvétel után is részt vett. 1944 végén Szálasiékkal együtt visszavonult a Dunántúlra, később német területre menekült tovább. Amerikai fogságba került, ahonnan a magyar hatóságok 1945-ben hozták haza. 1946-ban a Népbíróság mint háborús bűnöst életfogytig tartó börtönbüntetésre ítélte. A büntetést 1949-től a váci fegyházban töltötte, ahol szervezete nehezen viselte a megpróbáltatásokat. A jól megtermett férfi a beszámolók szerint rövid idő alatt 60 kilogrammra fogyott le. Rendszeresen bántalmazták, a durva bánásmód miatt keletkezett betegségbe hamar belehalt. 2001-ben a váci fegyház tömegsírjainak feltárásakor azonosították maradványait, amit a családi kriptában Tasson temettek el.

Hóman Bálint jelentős – és nemcsak a maga korában, de ma is korszerű – történetíró. Gazdaságtörténeti, historiográfiai, filológiai munkái máig használt és újrakiadott kézikönyveink közé tartoznak. Kultúrpolitikusként a nevéhez fűződött a máig élő magyar általános és középiskolai rendszer alapjainak lerakása: a 8 osztályos általános és 4 osztályos középiskola, a szakoktatás, az állami tanfelügyelői rendszer kiépítése.

Munkái:

- *A magyar városok az Árpádok korában.* Franklin, Budapest, 1908.
- *Magyar pénztörténet, 1000–1325,* Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1916.
- *A magyar királyság pénzügyei és gazdaságpolitikája Károly Robert korában,* Budavári Tudományos Társaság, Budapest, 1921.
- *A forráskutatás és forráskritika története,* Magyar Történelmi Társulat, Budapest, 1925.
- *Magyar történet, I–III., Királyi Magyar Egyetemi Nyomda,* Budapest, 1928–1934; 2. bővített teljes kiadás, I–II., 1935–1936; 3–7 kiadások, 1936, 1938, 1941, 1943. (az 1458 utáni részeket Szekfű Gyula írta)

- *Magyar középkor,* Magyar Történelmi Társulat, Budapest, 1938.
- *Művelődéspolitikai,* Magyar Történelmi Társulat, Budapest, 1938.
- *Történetírás és forráskritika,* Magyar Történelmi Társulat, Budapest, 1938.
- *A történelem útja. Válogatott tanulmányok.* Vál.: Buza János. Budapest, 2002.

Irodalom:

- Domanovszky Sándor: *A magyar városok az Árpádok korában.* Írta Hóman Bálint. Budapest, 1908. Századok, 1908. 8. sz. 744-745. l.
- Domanovszky Sándor: *Hóman Bálint: Magyar pénztörténet, 1000-1325.* Budapest, 1916. Századok, 1916. 7-8. sz. 510-515. l.
- Domanovszky Sándor: *Hóman Bálint: A magyar királyság pénzügyei és gazdaságpolitikája Károly Róbert korában.* Budapest, 1921. Századok, 1921. 6-10. sz. 241-244. l.
- Domanovszky Sándor: *Hóman Bálint, Szekfű Gyula: Magyar történet. I. köt., Hóman Bálint: Őstörténet, törzsszervezet, keresztény királyság.* Budapest, é. n. Századok, 1929. 9-10. sz. 423-429. l.
- Székely Ottokár: *Hóman-Szekfű: Magyar történet. II. kötet. - A rendiség kialakulásának kora.* Írta: Hóman Bálint. Katholikus Szemle, 1931. 2. sz. 149-151. l.
- *Hóman Bálint irodalmi munkássága.* Összeállította Kozocsa Sándor. Budapest. 1934. Magyar Könyvszemle, 1932. 1-4. sz. 177. l.
- Holub József: *Hóman Bálint, Szekfű Gyula: Magyar történet. II. k., A rendiség kialakulásának kora. III. köt., A magyar nagyhatalom. A magyar renaissance – Mohács.* Budapest, é. n. Századok, 1935. 4-6. sz. 192-205. l.
- *Hóman Bálint harmincéves írói jubileuma.* Századok, 1937. 9-10. sz. 508-510. l.
- Váczy Péter: *Hóman Bálint munkái. I. k., Magyar középkor. II. k., Történetírás és forráskritika. III. k., Művelődéspolitikai.* Budapest, 1938. Századok, 1941. 1-3. sz. 65-68. l.
- T. Kiss Tamás: *Oktatáspolitikai a Horthy-rendszerben - Klebelsberg Kunó és Hóman Bálint miniszteri tevékenységének tükrében.* Társadalmi Szemle, 1986. 8-9. sz. 81-93. l.
- Horváth László Béla: *Hóman Bálint utolsó évei (1945-1951).* [Sic itur ad astra](#), 1993. 2-4. sz. 120-229. l.
- Glatz Ferenc: *Hóman Bálint életpályája.* História, 2003. 1. sz. 24-25. l.

- Újváry Gábor: *Kultúrfölény és nemzetnevelés: Klebelsberg Kunó és Hóman Bálint kultúrpolitikája. Rubicon, 2009. 1-2. sz. 98-107. l.*
- Erős Vilmos: *Hóman Bálint és a historiográfia. Magyar Szemle, 2010. 11-12. sz. 90-106. l. és Korunk, 2010. 9. sz. 62-70. l.*

http://t0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQcZ_3a992m6JEyKq4fM7JYfvkuaJi_VOA5lhEStLEhooVGKO497w

<http://mek.niif.hu/01900/01906/html/cd9/kepek/eletmod/em421lap328a.jpg>